

**Ведрана Адамовић и Марина Љубичић Богуновић,
“У борби рођене: Допринос жена Козаре народноослободилачкој
борби”, Музеј Козаре Приједор, Меморијални музеј на Мраковици –
Национални парк Козара, Архив Републике Српске,
Удружење архивских радника Републике Српске, Приједор –
Бања Лука 2023, страна 397**

Публикација “У борби рођене: Допринос жена Козаре народноослободилачкој борби” представља важан и неопходан допринос историографији и проучавању улоге жена у Народноослободилачкој борби (НОБ) на подручју Козаре. Књигу су издали Музеј Козаре у Приједору, Меморијални музеј на Мраковици –Национални парк Козара, Архив Републике Српске и Удружење архивских радника Републике Српске. Ова књига не само да истражује историјски контекст и важност улоге жена у рату, већ се бави и дубљим друштвеним и културним аспектима њихове борбе, страдања и отпора.

Књига је написана на 397 страница, кроз које су обухваћене теме попут положаја жена на подручју Поткозарја прије Другог свјетског рата, те допринос жена са тог подручја кроз улоге курира, болничарки, али и војника. Нарочито су потресна поглавља која се односе на жене заточене у логоре, али и поглавље “Мајке Козарчанке”, које приказује надљудски напор мајки да заштите своје породице од свирепих усташких покоља.

Планина Козара је на нашем подручју један од синонима за отпор окупатору, а фокусом на специфичну географску регију, књига нуди важан регионални увид у начин на који су жене из Козаре учествовале у Народноослободилачкој борби, али и на који је начин такав допринос оставио дубок траг на историју и културу тог краја.

Посебно је важно нагласити да ова књига не само да истражује учешће жена у борби, већ се дубље бави и њиховим улогама у друштву током и након рата, као и о начину на који су жене са Козаре организоване у различитим друштвеним структурама. Публикација указује на то како су жене, које су у рату играле разне улоге – од бораца, медицинских радница, логистичарки, до жена које су бринуле о дјечи и породицама – имале пресудан значај у одржавању отпора и у одржавању живота у разореним подручјима.

Ауторке Ведрана Адамовић и Марина Љубичић Богуновић допринос жена НОБ-у на подручју Козаре и Поткозарја истражују кроз различите аспекте

историјских извора и личних свједочења, што даје књизи дубљи и емотивнији тон. Њихов рад је заснован на значајним архивским материјалима, али и на усменој историји, што чини овај рад веома значајним за све будуће истраживаче који желе да разумију дубоке друштвене и историјске процесе који су обликовали живот жена у Поткозарју и њихову активну улогу у рату.

Изузетан допринос представљају и бројне фотографије, које свједоче о животу прије рата. Фотографије углађених дама ускоро замјењују војне униформе, али и у тешким ратним тренуцима фотографије незаобилазно красе осмијеси. То нам указује на њихову непоколебљивост и снагу у историјски пресудним тренуцима.

Један од најзначајнијих аспеката овог истраживања је што ауторке истичу да, иако су жене са подручја Поткозарја и Козаре често биле потцијењене или заборављене у званичним историјским наративима, њихов допринос није само био физички, већ и друштвени, културни и морални. Оне су биле стубови отпора и преживљавања у рату, али и носиоци друштвених и културних вриједности које су осигурале опстанак борбе.

Ова књига представља не само историјску реконструкцију већ и културно и образовно дјело које својим садржајем и приступом помаже у преиспитивању историјских наратива и значаја жена у историји. Публикација је драгоцене не само као допринос развоју историографије, већ и као подстрек за будуће студије које ће наставити да истражују страдање народа Поткозарја и козарачку епопеју, али и улогу жена у ратовима и социјалним промјенама.

Књига је написана јасним и приступачним језиком, те је већ приликом промоција добила пажњу шире јавности, што нам буди наду да ће што већи број људи имати прилику да се упозна са значајним темама попут ове.

*Данило Боснић
Архив Републике Српске
Бања Лука*